

רשימת ספרי "בן מלך" שיצאו לאור עד עתה:

- חג המצות
- ספרות הנומר וחג
- שמוע בענבה
- השבעות
- ימי בין המצרים - נלות ונאלה
- זמירות שב"ק
- ימים נוראים
- חג הסוכות
- חנוכה
- ימי המורים
- הגדה של פסח
- רבאשית ח"א - מאנורי
- מבוא, רבאשית-נח
- רבאשית ח"ב - לך
- לך-תללות
- רבאשית ח"ג - ויצא-ויחי
- בעניני מצוות התמידות
- שמות ח"א - שמות-בשלח
- שמות ח"ב - מאמרי מבוא
- יתרו-משפטים
- שמות ח"ג - תרומה-פקודי
- ויקרא ח"א - ויקרא-מצורע

ניתן להשיג: mechonbenmelech@gmail.com
בארה"ב ניתן להשיג: salea@yefenotbooks.com | Warehouse: 8482450220

בסייעתא דשמיא



פרשת וישלח
גליון מס' 83

אוצרות בן מלך

מתורתו של רבינו הגדול רבי לייב מינצברג זצוק"ל רבה של קהל עדת ירושלים

פרשת וישלח

לו על הברכות וכדאיתא ברש"י על הפסוק 'יהי לך אשר לך' (לג, ט) - 'כאן הודה לו על הברכות'. וכמו שאמרו במדרש - 'לפי שהיו הברכות מפוקפקות בידו, והיכן נתאוששו לו, מן דאמר ליה 'אחי יהי לך אשר לך' (בר"ע, עה, יא).

* * *

עזים מאתים ותישים עשרים, רחלים מאתים ואילים

וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשיו אחיו ארצה שעיר שדה אדום. ויצו אותם לאמר, כה תאמרון לאדוני לעשיו, כה אמר עבדך יעקב עם לבן גרתי ואחר עד עתה (לב, ד-ה) וברש"י - 'גרתי - לא נעשיתי שר וחשוב אלא גר, אינך כדאי לשנוא אותי על ברכות אביך שברכני 'הוה גביר לאחיק', שהרי לא נתקיימה בי'.

והנה עיקרן ותכליתן של הברכות בוודאי נתקיימו בו ביעקב, כי ברכת הצדיק לא תשוב ריקם, ודבריו לעשיו לא היו אלא פטומי מילי להפיס את דעתו, שהרי אכן העשיר יעקב עושר רב, אלא שלא נתקיימו הברכות בשלימות, והיה הדבר מלווה במאבקים רבים וצרות.

ואפשר, דהיינו משום שהברכות נלקחו בדרך מרמה, היתה אחיזה כלשהו לקטרוגו של עשיו על הברכות. ויש ביד המקטרג כח לעכב את שלימות שפע הברכה. ומשום כך כל עוד שלא נתפייסה ונחה דעתו של עשיו הרשע, אזי לא יכול היה יעקב לישב בשלוה.

וזה הטעם שבכל הפרשה שלפנינו מתוארים מאמציו הכבירים של יעקב להפיס את דעתו של עשיו על ידי הדורון ועל ידי ההשתחוואות לפניו. כי חתר בכל מאוודו לפייסו ולהסיר את חרונו וזעפו על נטילת הברכות ממנו. כי ידע יעקב כי כל עוד שהקטרוג קיים יש עיכוב בחלות הברכות, ורק כאשר ימחול לו ותסור תרעומתו על כך ויודה לו על הברכות, או אז תוכל הברכה להתקיים במלואה ובשלימותה. ועלתה בידו של יעקב משימתו זו, ואכן פעולותיו הצליחו שהביא לידי כך שעשיו הודה

בגליון

פרשת וישלח

ביאורי פסוקים עמוד 1

היכל השבת

בעניני חילוק מלאכות בשבת עמוד 8

חכמה ומוסר

כי לכך נוצרת עמוד 11

פרנס השבוע

נסלוו תש"פ

עץ חיים היא למחזיקים בה

הוצאות הדפסת גליון זה נודבו לזיכוי הרבים
ע"י ידידנו הנכבד מחשובי אברכי קהילתינו
רודף צדקה וחסד מגדולי תומכי מכוננו מקים עולה של תורה
הרה"ח ר' **משה פינחס פרוש** שליט"א

לרגל הולדת הנכדה

זכות הפצת אור תורתו הבהירה של רבינו בעל הבן מלך
תעמוד להו ולמשפחתו להתברך בכל הברכות האמורות למחזיקי התורה
לראות ברכה והצלחה בכל אשר יפנה

להנצחות ותרומות "פרנס השבוע/ החודש"
אפשר להתקשר לטלפון מס' 054-8422488

יו"ל ע"י מכון 'כתבי בן מלך'

לתרומות והנצחות נא לפנות ל' 054-8422488

לקבלת העלון במייל, ניתן להצטרף בכתובת
mechonbenmelech@gmail.com

כתובת המכון: אוהב ישראל 1/9, ביתר עילית

לתגובות והערות נא לפנות ל' 052-7616048



לקהל שוחרי תורת ה'בן מלך' ואוהבי התורה בכל מקום שהם

הננו בזה בקריאה של חיבה לשוחרי התורה,
להיות שותפים וידידים איתנים למפעל הכביר של מכונו
להפיץ על פני תבל את אורו המיוחד והבהיר בתורה של

מורנו ורבינו בעל ה'בן מלך' 'צוק"ל

ולתמוך בבית היוצר 'מכון כתבי בן מלך', אשר אך ורק מכוחו יוצאים
לאור כל גנזי תורתו של רבינו ושיעוריו המרובים, כאשר זכינו לראות את
הכרכים הרבים נדפסים ויוצאים לאור עולם, ופתחו אופקים חדשים בפני
כלל שוחרי התורה

מהררי ציון יוצאת הקריאה, בואו לעזרת ה' בגבורים, המשימה הגדולה
עדיין לא הושלמה ודורשת משאבים רבים מדי חודש בחודשו. נא זכו
והצטרפו להימנות למצווה חשובה זו של הרבצת והפצת אור התורה
לזכות את הרבים, הטו שכסם וטלו חלק במשימה הגדולה.

פנו עתה להנהלת המכון והצטרפו למשפחת התורמים והמנויים
לדבר המצוה הגדולה הנתונה בידינו

באין מענה השאירו הודעתכם ונשוב אליכם בהקדם.

בשורה טובה למבקשי ה'

ניתן להאזין לשיעורי רבינו צוק"ל בקו השיעורים 'קו בן מלך'

03-3077354 שלוחה 5-3-1

ישנה אפשרות לבחור במאגר הממוחשב ולהאזין לשיעורים בפרשת השבוע

שמעו ותחי נפשכם

ויהי רצון שנוכה להגדיל תורה ולהאדירה

מכון כתבי בן מלך
ההנהלה

- ספרים
- למונדי השנה
- סדרת ספרים
- ביאורים ונאמרים
- על המשיח המשיח תורה
- שיעורים
- על הש"ס
- ספרי
- הגות ומחשבות
- ביאורי סידור
- ספרי
- אמונה ומסורין
- מאן
- תורה ודעת
- אגונים
- תורה ודעת

הנצחת תורמים

קו בן מלך

03-3077354

מימשה מכון

שיעורים 24 שעות ביממה

עמדות הטקסט בבתי כנסת

לימודי תנ"ך ופסוקים

מחלקים לפי טעמים

בכל החימום

רכישת ספרי בן מלך

בתנאים המובחרים ביותר העולם

טלפון הנהלה 054-8422488

כתובת אוהב ישראל 1/9

ביתר עילית

עמודי נגינה לפי ספר 46

לחצית האית

mechonbenmelech@gmail.com

עשרים. גמלים מיניקות ובניהם שלושים, פרות ארבעים ופרים עשרה, אתונות עשרים ועירים עשרה (לב, טו-ז)

ברש"י - 'גמלים מיניקות ובניהם שלושים - ובניהם עמהם. ומדרש אגדה, ובניהם בנאיהם, זכר כנגד נקיבה, ולפי שצנוע בתשמיש לא פרסמו הכתוב (ב"ר עו, ז).

צריך ביאור, מה טעם דרשו במדרש את הכתוב בדרך זו שמוציאה ממשוטו. ומדוע לא ניחא ליה לפרש 'ובניהם' כמשמעו. [ועיין בדברי דוד להט"ז ובהעמק דבר שדנו בזה].

ובספר 'גור אריה' על פירש"י תירץ דהיינו שהוקשה לחכמים מדוע נעדרו מדורות זה הגמלים ממין זכר, ולכן פירשו שהכוונה ב'ובניהם' אכן לגמלים זכרים.

ונראה, שאף בדרך הפשט הוא כן, ואדרבה, דרשא זו אינה מפקיעה מהפשט, אלא באה לרמוז אל משמעות הפשט. כלומר שאף לפי פשוטו ש'ובניהם' היינו כמשמעו, עומק הכוונה היא במטרה לציין גמלים זכרים. והיינו, משום שבשונה משאר מיני הבהמות שנוכרו כאן, הרי במין הגמלים אין שם מיוחד לזכר ושם מיוחד לנקיבה, אלא שניהם נקראים 'גמלים'. ומצד צניעות לשון התורה, אין דרך הכתוב לכתוב בפירוש גמלים נקיבות וגמלים זכרים? ולכן נכתב בתורה באופן זה 'גמלים מיניקות' כלומר נקיבות, 'ובניהם' הוא אופן הכתיבה לומר שעמהם היו כמספר הזה גמלים זכרים. שהרי אין נפקא מינה לענין המתנה במה שהם בניהם, וממילא מובן שהכוונה לזכרים. והבן.

ונמצא שאין כאן הבדל בין הדרש למשמעות הפשט, אלא שלפי פשוטו שבניהם מתפרש כמשמעו, אנו למדים את הכוונה מתוך הבנת תוכן ורעיון הדברים, דהיינו שבא הכתוב 'ובניהם' ללמדנו שנתן לו גם זכרים. ובדרך הדרש מתבאר הדבר ברמיזה התיבות, כלשון נופל על לשון 'בניהם' - בנאיהם, כלומר הזכרים בני זוגם.

ונראה, שהטעם שבכל הבהמות יש שם בפני עצמו למין הזכר ולמין הנקיבה, ובמין הגמל שמם אחד. היינו משום שבמין הגמל אין ניכר ובולט ההבדל בין הזכר לנקיבה, [אם במבנה גופו או באופי טבעו], לעומת שאר בהמות שיש בהם שינוי מהותי שראוי משום כך לכנותו בשם בפני עצמו.

* * *

וירא כי לא יכול לו, ויגע בכף ירכו, ותקע כף ירך יעקב בהאבקו עמו (לב, כו)

כף ירכו הוא התומך והמעמיד של הגוף, אבל אינו עצם מהות הגוף, והיינו 'וירא כי לא יכול לו ויגע בכף ירכו', כלומר שלא היה יכול לפגוע בעצם גופו של יעקב, אבל עלה בידו לגרום חולשה בתוקף תמיכתו ועמידתו.

והוא רמז לכל הדורות, שלזרעו של עשיו הלוחמים ביעקב לא תהיה אחיזה וכח לפגוע בעצם מהותו של קדושת יעקב, אבל הם עלולים להזיק את התמיכה החיצונית שמסייעת למציאות הקדושה של יעקב.

ובזוהר (ח"א קעא ע"א) איתא שפגע ב'תמכין דאורייתא', כלומר שיעקב עצמו עניינו אורייתא, והיינו התכונות של הקדושה והיושר וההבנה של עם ישראל שעל ידם דבקים בתורה, בכל זה לא היה שום אחיזה ופגיעה מצד עשיו ושרו, אבל בדברים שהם רקע לתורה כגון מחזיקי התורה בממון, וכל התנאים הגשמיים שעל ידם ניתן לעסוק בתורה בשלום, בזה היתה פגיעת שרו של עשיו.

ונראה לבאר בזה עוד, כי הנה אם היה עשיו מתנהג כראוי ולא היה מרשיע והולך, הרי היה ייעודו ותפקידו להיות נכלל אף הוא בעם הנבחר, אלא שיעקב היה מתרכז יותר בענין התורה וישיבת אהלים, ועשיו היה מתמקד בפעילות של איש שדה ויודע ציד, דהיינו להכין את צרכי העם, והיה זה בבחינת יששכר וזבולון, שזבולון מתעסק במסחר ותומך בתורתו של יששכר. ומכיון שנדחה עשיו מרוב רשעותו ושחיתותו נטל יעקב גם את חלקו, ואף חלק ההכנה והתמיכה בתורה הוא אצל יעקב. [וכן מצינו מלכי יהודה ומלכי יוסף שהיה להם תכונות שונות של פעילות, שמתבטא ב'אדמוניות' ובי'דים', ועיין בזה בארוכה בספר 'בן מלך' פרשת תולדות חלק המאמרים מאמר ה ענף ב - 'זכה צדיק נטל חלקו וחלק חברו', ופרשת ויצא חלק המאמרים מאמר ד - 'לאה ורחל'].¹

ולפיכך קטרוגו של עשיו על נטילת הברכות הגורם חולשה ופגם ביעקב, כאשר ביארנו לעיל, מתבטא דווקא בחלק שהיה מיועד מלכתחילה להיות בידי עשיו, דהיינו חלק ה'תמכין דאורייתא'. ומבואר שפיר מדוע פגע בו בכף ירכו, שהוא כדברי הזוהר מקביל לתמכין דאורייתא.

עוד יש לבאר, שבא לרמוז על ענין ההליכה וההתקדמות אל הייעודים הנעלים שאליהם יעקב ועם ישראל מבקשים להגיע. כי הרגליים עניינם הליכה, והיה לשרו של עשיו נגיעה

1. אמנם מצינו לשון 'נאקה' במשנה (שבת נא:). ועיין בתוי"ט שם שהביא פירוש הערוך [ערך נקה] גמל נקיבה כשראויה למשא קורין אותה נאקה. אולם הוא לשון משנה ולא נמצא כן במקרא.

והשם 'בִּכְרָה' (ירמיה ב, כג) פירש רש"י 'גמלה נקיבה בחורה'. אולם אין שם זה מיוחד לנקיבה, אלא הוא על שם צעירותה, וכמו שהובא שם ברש"י שגמלים זכרים בחורים גם נקראים כן - 'בכרי מדין' (ישעיה ס, ו).

2. וכן כתב בפירוש בכור שור על התורה - 'אין דרך העברי לתת חילוק בגמלים בין זכרים בין נקיבות ולומר 'גמלות', ולא גמלה, כמו בשאר מקומות, כמו שאמר - עזים - נקיבות. תישים - זכרים, וכן כולם, אבל בגמלים אין העברי חולק.'

זה יעקב שנתן אותו לעשיו, שהרי בכל מעשה הנזיד ומכירת הבכורה לא היה עמו אלא יעקב. ומאידך את השם 'ישראל', היה זה שרו של עשיו שנתן אותו ליעקב. שכן ההכרעה ביניהם במאבקם היא שקבעה את שמותיהם].

* * *

ויאמר, שלחני כי עלה השחר, ויאמר לא אשלחך כי אם ברכתני. ויאמר אליו מה שמך, ויאמר יעקב. ויאמר, לא יעקב יאמר עוד שמך, כי אם ישראל, כי שרית עם אלהים ועם אנשים ותוכל. וישאל יעקב ויאמר הגידה נא שמך, ויאמר למה זה תשאל לשמי, ויברך אתו שם (לב, כז-ל)

וברש"י - לא אשלחך כי אם ברכתני - הודה לי על הברכות שברכני אבי, שעשיו מערער עליהם. ובהמשך פירש - 'ועל כרחו הודה לו עליהן וזהו ויברך אותו שם'.

והיינו לפי הדעה שהיה זה שרו של עשיו, וכיוון שגבר עליו אילצו יעקב להודות לו על הברכות ולהסיר את קטרוגו ומניעתו.

ומה שפירש רש"י שהברכה האמורה כאן היינו שיודה על הברכות הקדומות של יצחק, [הנהגה כאן הנדפס בתוך דברי רש"י מבואר שהוכיח כן מהלשון 'ברכתני' שהוא לשון עבר והווי ליה למימר תברכני]. נראה שהוא מתוך תוכן הפשט, כי כאשר ביקש להיפרד ממנו תבע ממנו לברכו לשלום, כלומר שלא ייפרדו מתוך מריבה אלא כדרך ידידים שמברכים זה את זה בברכת שלום, ובזה תהיה הכרזה והודעה שאין לעשיו עוד תלונה ותרעומת על הברכות.

ומה ששאל אותו יעקב לשמו, נראה שגם זה הוא מאותו ענין שהיו עסוקים בו, שכשם שהוא הכיר במעלתו של יעקב וברכו ואמר שייקרא מעתה 'ישראל' על שם שהוא המנצח במלחמה, רצה גם כן יעקב כנגד זה לקללו ולקבוע את שמו על שם הפסדו ומפלתו, ולא אבה השר לגלות את שמו שלא יאבד לגמרי.

ואכן עדיין לא הגיע אז הזמן לכלות לגמרי את כוחו של עשיו, עד עת קץ כאשר יתיקיים הכתוב - 'מחמס אחיך יעקב תכסך בוושה ונכרת לעולם וגו', ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשיו והיתה לה' המלוכה' (עובדיה א, יז-טז).

* * *

על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה אשר על כף הירך עד היום הזה, כי נגע בכף ירך יעקב בגיד הנשה (לב, לג)

סתם הכתוב ולא הוסיף לפרש, מה בכך 'כי נגע בכף ירך יעקב בגיד הנשה', ומה טעם יש בזה שלא יאכלו בני ישראל לדורותיהם. ועיין רשב"ם שפירש - 'על כן לא יאכלו - לזכרון גבורתו של יעקב ונס שעשה לו הקב"ה שלא מת'.

וכמו"כ כתב בספר החינוך (מצוה ג) - 'משרשי מצוה זו,

בכף ירכו של יעקב שגרם לו להיות צולע על ירכו. כלומר שאין לו כח לפגוע ולשבש ח"ו את עלייתו של יעקב והשגתו את ייעודיו הנשגבים, אולם מה שעלה בידו הוא רק לגרום עיכוב ומכשול על ידי קטרוגו, שההליכה וההתקדמות יהיו יותר איטיים, והדבר יארך יותר זמן עד שיבוא התיקון השלם, אשר אז יעלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשיו והיתה לה' המלוכה.

* * *

ויאמר אליו מה שמך, ויאמר, יעקב. ויאמר, לא יעקב יאמר עוד שמך, כי אם ישראל, כי שרית עם אלהים ועם אנשים ותוכל (לב, כח-כט)

מצינו אצל האבות, שאברהם ויעקב נשתנה שם על ידי ה', אולם יצחק לא נשתנה שמו כל חייו. והטעם בזה, כי אברהם כאשר נולד עדיין לא היה בברית עם ה', והמציאות המיוחדת של בחירת ה' בו נתחדשה בהמשך חייו, וכאשר כרת ה' עמו ברית על כך שינה את שמו, כלומר שבמהותו נעשתה מציאות מחודשת של 'אב המון גויים'.

אולם יצחק מתחילתו נולד בברית עם ה', וכנוסח הברכה בברית מילה 'אשר קידש ידיד מבטן', ומלכתחילה ניתן לו שמו ע"י הקב"ה, כמו שכתוב 'ויאמר אלוקים אבל שרה אשתך יולדת לך בן, וקראת את שמו יצחק והקימותי את בריתי אתו לברית עולם לזרעו אחריי' (לעיל יז, ט).

אמנם יעקב נשתנה שמו בהמשך חייו מהשם שניתן לו בלידתו, וכן עשיו ניתן לו שם 'אדום' במאורע של נזיד העדשים.

וזה משום שבעת לידתם של עשיו ויעקב עדיין לא נודע מה יעלה בסופם, ולא נקבע מי יהא הממשיך את הגדולה הנצחית והמורשת הנשגבה של אברהם ויצחק, ונקרא יעקב בלידתו על שם אחיות העקב, שמסמל את מאבקו התמידי להשיג את אחיו.

וזה מהותו של יעקב שהוא תמיד אוחד בעקב עשיו, כלומר נלחם ומתאמץ להשיג את מעמדו על פניו. וכל עוד שלא הודה לו עשיו ועדיין לא ניצחו לגמרי, עדיין נקרא יעקב על שם המלחמה והעקיבה התמידית, וזה שמו ותוארו 'יעקב' כלומר 'לוחם', כי כל עוד שיש ערעור בדבר אין יכול להיקרא שמו על שם הבכורה. אולם כאשר זכה יעקב לנצח במערכה, והודה לו שרו של עשיו על הברכות כמבואר כאן בחז"ל וברש"י, אז זכה ליקרא 'ישראל' על שם הנצחון 'כי שרית עם אלוהים ועם אנשים ותוכל'. ומעתה שמו 'ישראל' - כלומר 'מנצח'.

[וכמו"כ שם אדום שניתן לעשיו היה זה באותו היום שמכר את בכורתו, כלומר ויותר על נכבודו ומעלתו למען מאכלים, אז נקבע שמהותו הוא 'אדום', כלומר שהוא איש פחות המעלה אשר המאכלים הם נשמת חייו, ואינו שייך כלל לבכורה, ונמצא ששם זה ביטא את הפסד הבכורה.

וראה זה פלא, שאת השם 'אדום', לפי פשטו הכתוב היה

תשעה באב נמנעים ישראל מאכילה, בכדי לבטא את האבל והצער על כל מאורעות הגלות - כך יש כנגדו גיד אחד, הלא הוא גיד הנשה, שבזה שישיראל נמנעים מלאכלו מבטאים הם את האבל והצער של קושי הגלות. ומשום שענין אחד לשניהם, לכן אמרו בזוהר שכל האוכל בתשעה באב כאילו אכל גיד הנשה.

ועיין בספר 'שדי חמד' (ה"ב מערכת הג' אות ע"ו), שהביא דעות באחרונים, לפיהם לעתיד לבוא יחזור גיד הנשה להיות מותר באכילה [ועיין ספר שו"ת 'בנין שלמה' בהקדמה שניה שכתב שלכן נתנה כאן תורה טעם לאיסור, ובא לומר שכאשר יתבטל הטעם יתבטל המצוה]. ועל פי מה שנתבאר נפלאים הדברים, כי על משקל ההבטחה (זכריה ח, ט) - 'צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה ולמועדים טובים' - כך יהפוך גיד הנשה - סמל הצער והתוהו שבשעבוד הגלות - להיות מותר באכילה, כאשר יושלם ויזכרע מאבקנו עם בני עשיו, וכשם שזרחה השמש ליעקב ורפאה את פגיעתו מיד שרו של עשיו, כך תשכחנה כל תלאותינו וצרותינו, ויקויים בנו מקרא שכתוב - 'זרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא כננפיה' (מלאכי ג, כ).

* * *

ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם במאה קשיטה (לג, יט)

ומבואר בבניא ששם היה מקום קבורתו של יוסף, ככתוב - 'ואת עצמות יוסף אשר העלו בני ישראל ממצרים קברו בשכם, בחלקת השדה אשר קנה יעקב מאת בני חמור אבי שכם במאה קשיטה, ויהיו לבני יוסף לנחלה' (יהושע כד, לב).

ואיתא במדרש (ב"ר עט, ז) 'ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו וגו' במאה קשיטה, א"ר יודן בר סימון, זה אחד משלשה מקומות שאין אומות העולם יכולין להונות את ישראל לומר גזולים הן בידכם ואלו הן, מערת המכפלה, ובית המקדש, וקבורתו של יוסף. מערת המכפלה - דכתיב 'וישמע אברהם אל עפרון וישקול אברהם לעפרון'. בית המקדש - דכתיב 'ויתן דוד לארנן במקום שקלי זהב משקל שש מאות'. וקבורתו של יוסף - 'ויקן את חלקת השדה', יעקב קנה שכם'.

והנה ביארנו לעיל בפרשת חיי שרה כי שלושת המקומות הללו מייצגים את שלושת היסודות שעליהם מושתת הקשר הפנימי בין ישראל לארצם, לפיכך נתייחדו אלו ונקנו בקנין גמור, בכדי שלא יהיה לאומות העולם פתחון פה וערעור עליהם.

בראש ובראשונה, נחשבת הארץ כארץ האבות, וזה על ידי מקום קבורתם של האבות. וזוה הארץ נעשית ארץ קברות אבותינו, וזו סיבה אחת לקניינם של ישראל בארץ שהיא ארץ אבותיהם.

שורש נוסף לקניינם של ישראל בארץ הוא בהיותה ארץ

כדי שתהיה רמז לישראל שאף על פי שישבלו צרות רבות בגלות מיד העמים ומיד בני עשיו, שיהיו בטוחים שלא יאבדו, אלא לעולם יעמוד זרעם ושמם, ויבוא להם גואל ויגאלם מיד צר. ובזכרם תמיד ענין זה על יד המצוה שתהיה לזכרון, יעמדו באמונתם ובצדקתם לעולם. ורמז זה הוא לפי שאתו מלאך שנלחם עם יעקב אבינו, שבא בקבלה שהיה שרו של עשיו, רצה לעקרו ליעקב מן העולם הוא זרעו ולא יכול לו, וציערו בנגיעת הירך, וכן זרע עשיו מצער לזרע יעקב, ולבסוף תהיה להם ישועה מהם, כמו שמצינו באב [ביעקב] שזרחה לו השמש לרפואתו ונושע מן הצער. כן יזרח לנו השמש של משיח וירפאנו ומצערנו ויגאלנו, אמן במהרה בימינו'. ומבואר בדבריו שכוננת אזהרת התורה על אכילת גיד הנשה הוא לזכרון הצלת יעקב, ותשועת ישראל מיד עשיו.

והנה יש לתמוה על פירושים, שהרי הנגיעה בכף ירך יעקב מסמלת את חלק הפגיעה והנזק, ולא את חלק הנצחון. עוד יש לתמוה כי לכאורה, אם אכן יש בגיד הנשה ענין של זכרון הנצחון, למה זה יזוהרו ישראל להימנע מלאכלו, והלא אדרבה, לפי פירוש זה היתה הדעת נותנת, שיהיו ישראל מצווים לאוכלו מתוך שמחה והודאה, כדרך שנצטוו על אכילת מצה לזכרון גאולת מצרים, וכיוצא בזה.

ולכן נראה, כי טעם איסור אכילת גיד הנשה, היינו כדי לבטא את הצער והסבל הגדול שהם מנת חלקו של עם ישראל, בשעבודו תחת עשיו, כי התאבקות זו שאליה נקלע יעקב עם שרו של עשיו, מסמלת את התפוכות מעמד העם לדורותיו מול עשיו המבקש את נפשו, כמו שכבר נאמר לרבקה טרם הוולד - 'ולאום מלאום יאמץ'. ואכן 'מעשה אבות סימן לבנים'; כנגד נגיעת שרו של עשיו בירך יעקב - עומדים היסורים והצער הרב שמעוללים בני עשיו לבני יעקב. וכנגד נצחוננו של יעקב בסופו של דבר - עומדת גאולתנו השלימה, שבה ישלטו ישראל בעולם שלטון מוחלט בל יעורער, כאשר 'ידבר עמים תחתינו ולאומים תחת רגלינו' (תהילים מז, ד).

והנה עצם קביעת זכרון לדורות עולם על מאורע זה, מלמדת אותנו כי היה מאורע זה ענין כביר ומערכה יסודית על עצם מציאותו של עם ישראל, שיש לה השפעה תמידית על חיי אומתנו, ועלינו להעמיד בתוך סדרי חיינו, את זכר למצבנו אשר נתגלגל מתוך אותה מערכה יסודית.

וזה הטעם במה שכתבה תורה - 'על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה', כי הימנעותנו מאכילת גיד הנשה היא אות אבלות וצער על הגלות אשר מלכות אדום רודה בנו.

ואיתא בזוהר הקדוש - 'ואית בבר נש שס"ה גידין, ולקבלהו שס"ה פקודין דלאו אינון אתיהיבו למעבד, ולקבל שס"ה יומי שתא, והא תשעה באב חד מנהון וכו', ובגין כך אמרה אורייתא לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה וכו', וכל מאן דאכיל בתשעה באב כאילו אכיל גיד הנשה' (בראשית קע ע"א).

והדברים מכוונים להפליא עם דברינו, כי כשם שבינם

ה', וכיון שהם עמו של ה' הם יושבים בארצו. וזה מתבטא על ידי בית המקדש.

ירמזו למה שהם אומרים תמיד שאיקונין של יעקב חקוקה בכסא הכבוד.

* * *

ויבוא יעקב לווזה אשר בארץ כנען הוא בית אל, הוא וכל העם אשר עמו. ויבן שם מזבח ויקרא למקום א-ל בית א-ל... וירא אלוקים אל יעקב עוד, בבואו מפדן ארם ויברך אותו... ויעל מעליו אלוקים במקום אשר דיבר אתו... ויצב יעקב מצבה במקום אשר דיבר אתו מצבת אבן, ויסך עליה נסך ויצוק עליה שמן. ויקרא יעקב את שם המקום אשר דיבר אתו שם אלוקים בית א-ל (לה, 10-1)

דרכו הארוכה של יעקב - מאז שם פעמיו פדנה ארם, עד שהקים את ביתו והעמיד אחד עשר שבטים - באה בפרשה זו לקיצה. שוב חוזר יעקב לארץ כנען, ומגיע אל המקום הנורא הזה, שבו נגלה אליו המחזה הגדול בחלום הלילה אז בצאתו לדרך, בו ראה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה ומלאכי אלוקים עולים ויורדים בו, ואשר לאור פתרונו - אין זה כי אם בית אלוקים וזה שער השמים - נדר יעקב נדר לאמור 'אם יהיה אלוקים עמדי ושמרני בדרך הזה, אשר אנכי הולך ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש, ושבתני בשלום אל בית אבי והיה ה' לי לאלוקים, והאבן הזאת אשר שמתני מצבה יהיה בית אלוקים וגו' (כח, יז-כב).

אולם לפי העולה מתוך הכתובים, אין יעקב ממחר להקים את המצבה כאשר נדר, אלא בעת שהגיע לשם הריהו בונה בראש ובראשונה מזבח לה', וקורא את שם המקום 'א-ל בית א-ל'. ובכך לכאורה נחתם הענין. רק לאחר מכן, בפרשה נפרדת, הנראית כמי שפותחת ענין חדש שאינו קשור לקודמו, נגלה אליו ה' עוד ומברך אותו, ורק אז מציב יעקב את מצבת האבן האמורה, מנסך עליה נסך ויצוק עליה שמן.

והדברים צריכים ביאור רב, כי לכאורה היה ראוי שיציב את המצבה הזאת תיכף עם בואו למקום ההוא, שהרי כך נדר לה' בשעתו, ואף הקב"ה זירזו לכך כשנגלה אליו בפדן ארם, כשאמר לו (לא, יג) 'אנכי הא-ל בית א-ל אשר משחת שם מצבה אשר נדרת לי שם נדר, עתה קום צא מן הארץ הזאת ושוב אל ארץ מולדתך'. ומדוע אפוא נתאחר יעקב בקיומו של זה.

ענין נוסף שיש לעמוד על פתרונו, הוא התחלפות השמות של המקום ההוא, כי הנה לאחר מחזה החלום שבתחילת פרשת ויצא, כבר קרא יעקב את שם המקום 'בית אל', שכן נאמר שם - 'ויקרא את שם המקום ההוא בית א-ל' (כח, יט), ואילו עכשיו בבואו לשם בשנית, הרי הוא קורא את שם המקום 'א-ל בית א-ל'. ואחר שנגלה אליו ה', שוב חוזר וקורא את שם המקום 'בית אל'.

והנראה בזה, כי נדרו של יעקב מורכב היה משני חלקים - חלקו הראשון של הנדר אינו מתייחס למקום המסויים שבו הוא עומד, כי אם לחובתו העצמית של יעקב - אם יהיה אלוקים עמדי וגו', ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש ושבתני

אולם מה שנתחדש בקניינו של יעקב בשכם, הוא שקנה את השדה לנחלה ומגורים עבור משפחת ישראל, ונקבעה בזה לארץ נחלה לעם ישראל, כלומר שאינה רק 'ארץ האבות' אלא ארץ הבנים. ומה שמודגש במדרש 'קברו של יוסף', היינו משום שאחוזת קבר מבטאת את תוקף האחיזה בארץ, כאשר ביארנו בריש פרשת חיי שרה.

* * *

ויצב שם מזבח ויקרא לו א-ל אלוקי ישראל (לג, כ)

בגמרא - 'אמר רבי אחא אמר רבי אלעזר מנין שקראו הקדוש ברוך הוא ליעקב א-ל, שנאמר ויקרא לו א-ל, אלוקי ישראל, דאי סלקא דעתך למזבח קרא ליה יעקב א-ל, ויקרא לו יעקב מיבעי ליה, אלא ויקרא לו ליעקב א-ל, ומי קראו א-ל, אלוקי ישראל' (מגילה יח).

ועיין ברש"י כאן שביאר שמאמרם הוא רק על דרך הדרש - 'ויקרא לו א-ל אלוקי ישראל' - לא שהמזבח קרוי אלוקי ישראל, אלא על שם שהיה הקדוש ברוך הוא עמו והצילו, קרא שם המזבח על שם הנס, להיות שבחו של מקום נזכר בקריאת השם, כלומר מי שהוא א-ל הוא הקב"ה, הוא לאלוקים לי ששמי ישראל, וכן מצינו במשה (שמות יז) 'ויקרא שמו ה' נסי', לא שהמזבח קרוי ה', אלא על שם הנס קרא שם המזבח, להזכיר שבחו של הקב"ה ה' הוא נסי. ורבותינו דרשו, שהקב"ה קראו ליעקב א-ל, ודברי תורה כפטיש יפוצץ סלע מתחלקים לכמה טעמים, ואני ליישב פשוטו של מקרא באתי'.

ביטוי נשגב זה שקראו הקב"ה ליעקב 'א-ל' משמעותו שהוא דבוק בה', וכל כך קרוב אליו והשכינה שורה עליו בתמידות, עד שמתאים לקרותו 'א-ל', כמו 'איש אלוקים'.

ודרש זה נובע מעומק הפשט, כי מה שקרא יעקב כן למזבח על שם שה' הוא אלוקי ישראל, היינו מאחר שהיה רואה את ההשגחה העליונה המוליכה אותו על כל צעד ושעל, וראה בעליל כיצד ה' עמו וקרוב אליו, והשכינה שורה עליו ושומרת עליו בכל מאורעותיו. ומשום כך ראה לנכון להביע זאת בהקמת מזבח שיצויין בו דבר זה, שה' מצוי עמו בתמידות.

והנה מאותו טעם עצמו שקראו יעקב למזבח 'א-ל אלוקי ישראל', משום שזכה יעקב להשראת השכינה בדרגה רמה כזו, הוא גם הטעם לקרות לו עצמו בשם ה', על שם דביקותו התמידית בהקב"ה ואור השכינה החופפת עליו תמיד. ומשולב בזה הפשט עם הדרש.

ועיין ברמב"ן שכתב שהוא מאותו ענין שאמרו שדמותו של יעקב חקוקה בכסא הכבוד - 'ועל דרך האמת הוא כמדרש רבותינו שדרשו רבותינו במסכת מגילה (שם) - 'מנין שקראו הקב"ה ליעקב א-ל, שנאמר ויקרא לו א-ל אלוקי ישראל' וכו',

בשלום אל בית אבי - והיה ה' לי לאלוקים - אזי אדבוק בה, לאהיה לו עבד נאמן.

עוד הוסיף יעקב חלק שני בנדרו, כי לנוכח ייחודו הגדול והנורא של המקום הזה, בהיותו בית אלוקים, כאשר הסיק לאור מחזה החלום, על כן - והאבן הזאת אשר שמתני מצבה יהיה בית אלוקים - גם אציב לפניו כאן, במקום הזה, את מצבת האבן הזאת, שתציינ את משכנו של ה' בארץ. אמנם חלק זה של הנדר תלוי ועומד בתוארו ומהותו של המקום, כי אלמלא היה המקום הזה מתואר כבית אלוקים, הרי לא היה כל טעם בהקמת מצבה שם כציון לבית אלוקים.

הנה כי כן, כאשר חזר יעקב ובא אל המקום שאותו החשיב בשעתו כבית אלוקים, עדיין לא נתבררה לפניו מידת חשיבותו של מקום זה כהיום, האם המקום הזה עודנו רצוי לפני האלוקים לשמש כבית לשכינתו, כפי שהיה אז בחזיון הסולם שבחלומו הגדול, או שמא נשתנה הענין וכבר הסתלקה שכינת ה' משם. ואף על פי שבשעת הליכתו נדר להקים שם מצבה, היתה הקמה זו מותנית ותלויה בידיעת מהותו של המקום, והיה זקוק לגילוי ברור מן השמים שהמקום הזה עודנו 'בית אלוקים'. כי בעוד שהקמת מזבח לכבוד ה' הינה עבודה נכונה ורצויה בכל מקום שהוא, הרי שהקמת מצבה המציינת את מקום ה' ובית משכנו בארץ, אינה יכולה להתקיים אלא במקום המיוחד והמוקדש כבית לאלוקים.

לפיכך, כיון שהגיע יעקב אל המקום ההוא, אחרי שהוליכו ה' ושמר מכל משמר, הריהו מקיים ראשית דבר את חלקו הראשון של הנדר, ובונה מזבח לה' ועובד לשמו, לקיים מה שאמר 'והיה ה' לי לאלוקים'. יען כי חלק ראשון זה יש בידו לקיים תיכף ומיד בלא עיכוב. כמו כן קורא הוא את שם המקום 'אל- בית אל', כינוי שאינו מכוון כלפי המקום ההוא עצמו, אלא כלפי השכינה, כאומר 'אל- של בית אל'. אך את המצבה עדיין לא הקים, ומאותו הטעם עדיין לא חזר לקרוא את המקום בשם 'בית אל', הקובע שהוא 'בית אלוקים', כל עוד שלא נודע טיבו של המקום בעליל.

אולם כאשר נגלה אליו ה' שוב במקום ההוא - וירא אלוקים אל יעקב עוד בבואו מפדן ארם - כשההדגשה היא על תיבת 'עוד', וכמו שפירש רש"י - 'פעם שני במקום הזה, אחד בלכתו ואחד בשובו' - ובעיניו ראה שכאשר כלה לדבר עלה ה' מעליו במקום ההוא - ויעל מעליו אלוקים במקום אשר דיבר אתו - או אז נתברר ליעקב ונתאמת הדבר אצלו מעל לכל ספק, כי משפט המקום קיים ועומד כבראשונה, וכפתרון חלומו אז 'אין זה כי אם בית אלוקים וזה שער השמים' - כן גם עתה, וזה מקום 'שער השמים' הראוי להיות בית לאלוקים. וכיון שנודע טיבו של המקום, אזי הקים את מצבת האבן, לקיים את חלקו השני של נדרו דהיינו לכוון לה' בית לשכינתו. וכיון שנקבע המקום והוקדש לבית אלוקים, הרי שמו נאה ונכון לו כמקדם - ויקרא יעקב את שם המקום אשר דיבר אתו שם אלוקים 'בית אל'.

ועיין רש"י שתמה על לשון הכתוב - 'במקום אשר דיבר אתו - איני יודע מה מלמדנו'. כי מה נשתנה כאן מן האמור באברהם, שבו סתם הכתוב ואמר (יז, כב) - 'ויכל לדבר אתו ויעל אלוקים מעל אברהם', ולא פירש אם היה זה במקום אשר דיבר אתו או לאו (עיין רמב"ן ורד"ק).

אולם לפי האמור, נתבאר היטב מה תלמוד לומר זה, שהרי כל יחודו של המקום ההוא, הוא בהיותו בית אלוקים המהווה 'שער לשמים'. ואך מעמד זה של המקום הביאו לידי הקמת המצבה כציון לבית אלוקים.

וכפי שמקדים הכתוב (פסוק יז) - 'ויבן שם מזבח ויקרא למקום אל- בית אל- כי שם נגלו אליו האלוקים בברחו מפני אחיו'. שהוא המקום אשר בו ראה יעקב את המחזה הגדול בחלומו, בלכתו מבית אביו חרנה, ואשר עליו קרא - 'אין זה כי אם בית אלוקים וזה שער השמים'. לפיכך מדגיש הכתוב - 'ויעל מעליו אלוקים במקום אשר דיבר אתו' - להורות כי אכן המקום הזה הוא שער השמים.

ומכיון שכאן הוא שער השמים, הרי המקום הזה ראוי להיות בית אלוקים - על כן הקים שם מצבה לכבודו, כדי לקיים את נדרו לה' לכוון בית לשכינתו. 'ויצב יעקב מצבה במקום אשר דיבר אתו מצבת אבן ויסך עליה נסך ויצק עליה שמן'. וכיון שנקבע המקום לבית אלוקים - ויקרא יעקב את שם המקום אשר דיבר אתו שם אלוקים בית אל-.



ויאמר לו אלוקים אני אל-שדי, פרה ורבה, גוי וקהל גוים יהיה ממך, ומלכים מחלציך יצאו (לה, יא)

נראה לבאר על פי מה שכתב רש"י לעיל בפרשת ויצא (כת, כא) 'והיה ה' לי לאלוקים - שיחול שמו עלי מתחלה ועד סוף, שלא ימצא פסול בזרעי, כמו שנאמר אשר דיברתי לך, והבטחה זו הבטיח לאברהם, שנאמר להיות לך לאלוקים ולזרעך אחריך'.

נמצא, שהשראת השכינה על יעקב וקביעת ה' לו לאלוקים, קשורה בכך שזרעו אחרי ימשיך את דרכו ויתפתח למשפחת עם ישראל. ולכן בשעה זו כאשר בא לקיים את נדרו, מברך אותו ה' בריבוי העם היוצא מזרעו, כלומר שהוא אכן נקבע להיות האב האחרון, שכל זרעו הם העם הנבחר שתשרה עליו השכינה.

והנה במצות פריה ורביה מצינו בשני גדרים, האחד הוא מה שאמר ה' לאדם ולנח, 'פרו ורבו' (א, ט; ט, א), והשני הוא האמור כאן, שאמר ה' ליעקב - 'פרה ורבה', ועיין בגמרא (יבמות סה:): שלמדים מפסוק זה את מצות פריה ורביה.

והנה גדר מצות 'פרו ורבו' האמור לאדם ולנח, יסודה ברצון ה' בבריאיה, למלא את העולם במין האדם, כדכתיב 'ומלאו את הארץ וכבשוה'. וכן כתיב - 'לא תוהו בראה לשבת יצרה' (ישעיה מה, יח, ועיין יבמות סב. וסנהדרין ט:).



אבל לאחר שניתנה הארץ ליעקב, מה נתחדש עוד בנתינתה במיוחד גם לזרעו, ומדוע לא היה די בנתינה אחת ליעקב, אשר מכוחה ינחלה כל זרעו ממילא, כדרך שכל אב מוריש את נחלתו לבניו, וכדרך שבני יעקב עצמם עתידים להוריש את נחלתם בארץ לזרעם אחריהם (ועיין 'אור-החיים').

ונראה הביאור בזה, כי נתינה מיוחדת זו לזרעו של יעקב, הינה המשך וענין אחד לראשית הברכה 'גוי וקהל גויים יהיה ממך'. וכפי שביארנו במקו"א ש'גוי וקהל גויים' משמעותו היא 'עם אחד' המורכב מ'עמים' שונים, כאשר כל שבט ושבט ייחודו וסגולתו עמו, וכדרך שעמים נפרדים זקוקים לארצות נפרדות כדי להנהיג את אורח חייהם, בשל היותם בעלי תרבויות שונות, כך גם שבטי ישראל, הגם שכולם בני עם אחד ואכן חולקים ארץ אחת, בכל זאת בשל היותם 'שבטים' שונים ומיוחדים זה מזה, זקוקים הם לנחול חלקי ארץ נפרדים, בהם יצלח בידם לקיים את אורח חייהם ומילוי תעודתם כיאות.

הנה כי כן, לאור הבטחת ה' ליעקב להקים ממנו 'קהל עמים', הרי מעתה מתחייבת נתינת ארץ מיוחדת לכל עם ועם בפני עצמו, ואם כן חלוקת הארץ לשבטים אינה דומה לחלוקת יורשים היושבים בנחלה אחת, אלא כעין ארצות שונות הניתנות לעמים שונים, כאשר כל נחלה נחשבת כמתנה מיוחדת מאת ה'.

זהו פשרה של כפילות נתינה זו, לומר כי נתינת הארץ לבני ישראל אף היא ניתנה מתוך שני אופנים אלו המוטבעים במבנה האומה, שמצד אחד הם זוכים בה כמתנה אחת מאוחדת, מכוח נתינתה ליעקב אביהם - 'לך אתננה', ומצד זה נוחלים עם ישראל כולו את כללות ארץ כנען. אולם נוסף על זה, גם כל שבט ושבט חלקו ניתן לו במתנה ישירה מאת ה', והיינו 'ולזרעך אחריו אתן את הארץ', ומצד זה נוחל כל שבט ושבט את ארצו המיוחדת לו.

[וכפי שמבואר בכתובים (במדבר לג, כד), כי הגורל שעל פיו התחלקה הארץ היה גורל על פי ה', ולא כחלוקת משפחות השבטים בינם לבין עצמם, שניתנה רשות בידם להתחלק כראות עיניהם.

אולם גדר המצוה שנאמר כאן ליעקב אבינו 'פרה רבה גוי וקהל גויים יהיה ממך', הוא גדר יותר נעלה, דהיינו כדי להרבות ולהגדיל את עם ישראל, וזה מתפקידו המיוחד של יעקב ובניו להרבות את זרע העם הקדוש הנבחר להיות עם ה', וזה נתחדש עתה כאשר קיים את נדרו ונקרא 'ישראל'.

ונמצא שבן ישראל מקיים במצות פריה ורביה את שני גדרי המצוה, הן מצד היותו נברא ככל בני האדם שחל עליו מצות 'פרו ורבו', והן מצד מעלתו המיוחדת כזרע יעקב שמצווה ועומד 'פרה רבה גוי וקהל גויים יהיה ממך'.

* * *

ואת הארץ אשר נתתי לאברהם וליצחק לך אתננה, ולזרעך אחריו אתן את הארץ (לה, יב)

הנה בהבטחה זו שינה הכתוב ממטבע לשונו, כי בכל מקום שהובטחה הארץ לאבות, נאמרה רק 'נתינה' אחת להם ולזרעם אחריהם, כלומר שהבנים נטפלים אל האבות לנחול את הארץ מכוח היותם זרעם. כגון באברהם - 'לך אתננה ולזרעך עד עולם' (ג, יז). ו'נתתי לך ולזרעך אחריו את ארץ מגורייך את כל ארץ כנען לאחוזת עולם' (יז, ח). וביצחק - 'כי לך ולזרעך אתן את כל הארצות האלו' (כ, ג).

יוצאת מן הכלל היא הבטחה זו, שבה כפל הכתוב והזכיר שתי נתינות בזה אחר זה: נתינה אחת ליעקב - 'לך אתננה', ונתינה נוספת לזרעו - 'ולזרעך אחריו אתן את הארץ'.

והדברים צריכים ביאור, לשם מה הוצרכה כפילות זו ומה בא הדבר ללמדנו, והלא לכאורה מאחר שניתנה הארץ ליעקב, הרי כבר מובטחת ועומדת היא לבניו אחריו. והיה די בנתינת הארץ ליעקב לבדו, ויהיו בניו נכללים בנחלתו.

והנה, עצם הבטחת הארץ לשלשת האבות, מבואר היטב מדוע הוצרך כל אחד בפני עצמו לנתינה מיוחדת לו ולזרעו, שכן לא היה די בנתינת הארץ לאברהם ולזרעו, שהרי עדיין היה דרוש ברור למי מזרעו הדברים מכוונים - ליצחק ולא לישמעאל ובני קטורה, על כן ניתנה הארץ במיוחד גם ליצחק, וכמו"כ לא היה די בנתינת הארץ ליצחק ולזרעו, כי היה צורך לברר שהדברים מכוונים אל יעקב ולא אל עשיו, לכן הוצרכה נתינה מיוחדת גם ליעקב ולזרעו.

היכל השבת

בעניין חילוק מלאכות בשבת

מיתות הרבה על חילול אחד, האי במזיד כתיב אם אינו ענין למזיד דכתיב כל העושה מלאכה יומת תנהו ענין לשוגג, ומאי יומת יומת במזון. ותיפוק ליה חילוק מלאכות מהיכא דנפקא ליה לרבי נתן, דתניא רבי נתן אומר לא תבערו אש

הבערה לחלק יצאת

בגמרא (שבת ע.) 'היודע שהוא שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה חייב על כל מלאכה ומלאכה: חילוק מלאכות מנלן, אמר שמואל אמר קרא מחלליה מות יומת התורה רבתה

בכל מושבותיכם ביום השבת מה תלמוד לומר לפי שנאמר ויקהל משה את כל עדת בני ישראל אלה הדברים וגו' ששת ימים תעשה מלאכה, דברים הדברים אלה הדברים אלו שלשים ותשע מלאכות שנאמרו למשה בסניני. יכול עשאן כולן בהעלם אחד אינו חייב אלא אחת, תלמוד לומר בהריש ובקציר תשבות. ועדיין אני אומר על חרישה ועל הקצירה חייב שתיים ועל כולן אינו חייב אלא אחת, תלמוד לומר לא תבערו אש, הבערה בכלל היתה ולמה יצאת להקיש אליה ולומר לך מה הבערה שהיא אב מלאכה וחייבין עליה בפני עצמה אף כל שהוא אב מלאכה חייבין עליה בפני עצמה. שמואל סבר לה כרבי יוסי דאמר הבערה ללא יצאת דתניא הבערה ללא יצאת דברי רבי יוסי רבי נתן אומר לחלק יצאת'.

כלומר דרבי יוסי סובר דאיסור הבערה אינו נכלל כלל בגדרי אבות מלאכה שחייבים עליו מיתה וחטאת. והוא פחות בחשיבותו מיתר המלאכות. ואין איסורו אלא מחמת לאו של פסוק זה.

כלומר שבפרשה זו נתחדש תוספת חיוב, שנתוסף איסור לאו גם על הבערה, למרות שאינה נחשבת מלאכה. ויש לבאר שזה נובע מצד גדרה המחודש של פרשה זו, שנצטוו על 'מנוחת השבת', ולכן אפילו מלאכה שאין בה כל כך חילול בתוקף קדושת השבת, אלא שמהווה פגיעה יותר קלה במנוחה, כמו הבערה, גם כן אסרה תורה.

ובגדר הדברים שמלאכת הבערה היה ראוי להחשיבה יותר קלה משאר מלאכות, ונחשבת מלאכה רק מחמת ריבוי הכתוב, נראה משום שמלאכה זו אין בה הכנת דבר לשימוש מאוחר כמו יתר המלאכות, אלא כל עיקרה של מלאכה זו היא יחד עם שימושה.

ורבי נתן שחולק וסובר 'הבערה לחלק יצאת', היינו שמפסוק זה ילפינן דינא דחילוק מלאכות בשבת, דהיינו שעל כל מלאכה ומלאכה בפני עצמה מ"ט אבות מלאכות יש חיוב חטאת כשלעצמו.

ויש לבאר, שאף לרבי נתן פשוטו של מקרא מורה שמלאכת הבערה קלה היא משאר המלאכות, ולכן בחרה תורה לכתוב דווקא מלאכה זו בפני עצמה, לחדש דווקא בה את הרבותא שאף היא בכלל 'מלאכה' נחשבת. וממילא נלמד ממנה לכל המלאכות החמורות הימנה, שכל אחת מהם היא מלאכה ומחייבת חטאת בפני עצמה.

ויבואר בגדר הדברים, שאף זה נובע מעניינה ותוספת גדרה המיוחד של איסור המלאכה שנתחדש בפרשה זו. כלומר, שהיה מקום לדון את גדרי השביתה בשבת רק לפעולות הכנה ומלאכה, ועשיות הפוגעות ב'קדושת היום', ולגבי זה הרי המחלל אותה בכל מלאכה שתהיה, הוא אותו סוג חילול, ואין הבדל באיזו מלאכה חילל אותה. ומשום כך גם כאשר חילל את השבת בכמה מלאכות הרי נחשב הכל חילול אחד - אם עשאה בהעלם אחד (עיי' שבת ע.).

אכן בגדר איסור המלאכה שנתחדש בפסוקים אלו נתחדש

שאיסור המלאכה הוא גם מצד 'המנוחה' שביום השבת, וגדרה שלא לחלל את המנוחה, הרי לגבי גדר זה, כל סוג מלאכה הוא גוון שונה של פגיעה במנוחה. [כי אילו איסורי המלאכה היו רק מצד גדר קדושת השבת וברכתה, הרי האיסור אינו מתייחס למלאכות, אלא מאחר שיש ברכה וקדושה ביום השבת, ממילא המלאכה היא פעולה שלילית שפוגעת בעקיפין בברכת השבת ובקדושת השבת, שעל ידי ההתעסקות במלאכה ישנה הסתלקות ופגיעה בהן. אולם כל שאיסורי המלאכות נובעים מצד דין 'מנוחה', מעתה יש כאן ענין 'חיוב' שלא לעשות מלאכה זו ומלאכה זו - כך שהמנוחה מתייחסת להדיא למלאכה], שגדר המנוחה הוא עצם העדר המלאכה. באופן שהשביתה מכל מלאכה ומלאכה היא סוג שונה של מנוחה, וכאילו יש ל"ט ענייני מנוחה, מנוחה מחרישה מנוחה מזריעה וכו'. ולכן נכתב לימוד זה דווקא בפרשיות אלו של 'כי תשא' ו'ויקהל', שבהן גדר איסור המלאכה הוא שיהיה האדם במנוחה.

ואכן ביום טוב מפורש בגמרא שאין חלוקה למלאכות - 'חילוק מלאכות לשבת ואין חילוק מלאכות ליום טוב' (פסחים מח.). כיון שאיסור המלאכה ביום-טוב נובע מחמת קדושת 'מקרא קודש' שבו, לכן אין הבדל באיזה סוג מלאכה חילל אותה, כי כל המלאכות הן אותו סוג חילול. ורק בגדר מנוחה יש מקום לחלק ל"ט אופני מנוחה.

מגילת סתרים שבאחת מאבות מלאכות פטור ממייתה

מצאנו בגמרא דאיכא למאן דאמר דס"ל דבל"ט מלאכות האסורות בשבת, יש מלאכה אחת שאינה כלולה בדין כל המלאכות. ונראה דמפרשה זו הוא שנתחדש לו חידוש דין זה, והיינו דיש מלאכה שאיסורה נובע מגדר ד'מקרא קודש' גרידא.

דאיתא בגמרא - אמר רב, מצאתי מגלת סתרים בי רבי חייא, וכתוב בה, איסי בן יהודה אומר, אבות מלאכות ארבעים חסר אחת וכו' ואינו חייב על אחת מהן (שבת דף טו:). וברש"י שם - אחת יש בהן שאינו חייב עליה מיתה, ולא פירש איזו היא.

והיינו דאחת המלאכות אף שהיא אסורה בכלל המלאכות, שונה היא מכל המלאכות ואינה חמורה כמותם, שאין בה חיוב מיתה.

ונראה, שמלאכה נעלמה זו, היא אחת מל"ט מלאכות אשר באמת מצד כלל הפרשיות של שבת, עדיין לא היינו מחשיבים אותה כמלאכה, ורק מצד תוספת פרשה זו שנתחדש בה אזהרה נוספת 'שבת שבתון מקרא קודש כל מלאכה לא תעשו', נאסר גם מלאכה זו, כלומר שמלאכה מסויימת זו אין חייב עליה מגדרי הדינים של יתר הפרשיות, וכל חיובה נובע רק מצד פרשה זו של 'מקרא קודש'.

ויש לומר דכל חידושו של איסי בן יהודה, דיש מלאכה אחת שאין חייבים עליה נפקא ליה מפרשה מחודשת בשבת שאין בה חיוב מיתה, והיינו פרשת 'מקרא קודש' שבפרשת אמור. כלומר דס"ל דמעצם חזרת הפרשה שחזרה ונשנית, מוכח דנוסף בה איסור מלאכה חדש שלא ידענוהו עד כה,

שאם אין בפרשה זו כל תוספת באיסורי מלאכת שבת, לא היה מקום לחזור ולשנות אותה.

והיינו משום שהוקשה לו, שהרי עניין זה עצמו של 'קדושת היום', הוא שורש הפרשה של 'זכור את יום השבת לקדשו' שבעשרת הדברות. ואם כן מה מוסיף בו גדר 'מקרא קודש'. ויותר מכך, שהרי קדושת 'מקרא קודש' פחותה מקדושת השבת דקביעא וקיימא, ובכלל מאתיים מנה.

ולכן ס"ל להאי תנא שבהכרח שיש בזה הוספה בדיון השביתה, תוספת איסור מלאכה הנובעת רק מגדר 'מקרא קודש' שביום, והיא מלאכה שלא היינו למדים אותה מגדר קדושת היום העצמית. ולפי זה יש לומר, דמה שלא פירש איזו מלאכה היא, היינו משום דגם לתנא עצמו לא נתפרש איזו היא, רק דנפיק ליה חידוש זה מתוך דרשת הפרשיות, שבהכרח שיש מלאכה אחת, שכל איסורה הוא רק מכח פרשה זו של 'מקרא קודש'³.

ההבדל בגדר חובת השביתה בין 'קודש' ל'מקרא קודש'

כלומר שמלאכה זו היא סוג מלאכה, שאין בה כל כך מגדר המלאכות האסורות מצד 'קדושת השבת', ולמרות זאת אסורה מצד גדר 'מקרא קודש'. וכיון שאינה בגדר המלאכות שבפרשת 'כי תשא' ו'ויקהל' אין בה חיוב מיתת בי"ד.

ונראה בבאור הדברים, שחיוב השביתה הנובע מצד קדושת השבת שהיא קביעא וקיימא, שונה גדרה ממצוות השביתה המתחייבת מצד 'מקרא קודש'. והיינו שגדר איסור המלאכה הנובע מצד קדושת השבת דקביעא וקיימא, היא תוצאה המתחייבת מקדושתה, שמשום שהוא יום קדוש אסור לעשות בו מלאכה. ואילו גדר מצות השביתה שמצד מקרא קודש, היינו שאנו באים לנהוג בו קודש ולעבוד את ה' על ידי שביתתנו. והקדושה היא תוצאה מהשביתה.

ולפיכך יהיה הבדל ביניהם, בסוג פעולה כזו ששני פנים לה, כלומר פעולה שניתן להחשיבה מלאכה, אך ניתן גם לראותה כפחותה ממדרגת מלאכה. [פעולה הקרובה להיות מלאכה, אולם אינה מוחלטת כמלאכה]. ואם כן אין בעצם עשייתה סתירה לקדושת היום, שהרי אפשר לראות אותה כפי המבט שאינה מלאכה. אבל אם בכל זאת יחשיב אותה כמלאכה וישבות גם ממנה, יחשב לו גם זה לשביתה.

וממילא כשאנו באים לאסור מלאכות מצד קדושת היום דקביעא וקיימא, הרי כיון שניתן להתייחס לפעולה זו כמי שאינה נחשבת מלאכה, מותרים אנו לעשותה, שאין בכך

קדושת היום למנוע אותנו ממנה, כיון שאין בעשייתה בהכרח משום מלאכה, ואין בה סתירה לקדושת היום.

אבל כאשר אנו באים לדון מצד 'מקרא קודש', דהיינו שמצוה על האדם לבוא ולעבוד את ה' על ידי שביתה ממלאכה, הרי הוא מחוייב לבוא לעבוד עם כל מה שניתן, ואם יש לפניו אופן נוסף שניתן לכלול גם אותו בשביתה, שעל ידי ההמנעות מפעולה מסויימת תחשב לו גם היא כשביתה ממלאכה, אזי צריך הוא לשבות גם ממלאכה זו⁴. שמאחר שגם השביתה מדבר זה תהווה הוספה במצוות מקרא קודש, הריהו מחוייב לעבוד את ה' גם בזה.

כלומר, שצורת השביתה הנובעת ומתחייבת מקדושת היום, אוסרת רק מלאכה שבהכרח פוגעת בקדושת היום. אולם כאשר אנו מצויים לקדש את היום על ידי שביתתנו, הרי אנו צריכים לקדשו בכל מה דאפשר.

ומלאכה מסויימת זו שפטר איסי בן יהודה ממיתה, היא מלאכה שאיסורה נובע רק מצד פרשה זו, כי היא סוג מלאכה כזו שקרובה להיחשב כמלאכה וניתן גם להתייחס אליה כמי שאינה מלאכה, ולכן אינה יכולה להכלל בגדרי שאר הפרשיות, שהשביתה נובעת בהם מקדושת השבת דקביעא וקיימא, וממילא אין בכוחה לאסור רק מלאכות מוחלטות כאמור. אבל מצד החיוב של מקרא קודש, שהמצווה היא על האדם לקרוא קודש בכל מה שאפשר, מוטל עליו לשבות מכל מה שיש להחשיבו וליחסו למלאכה. ולכן נכללת גם מלאכה זו, באיסור מלאכה שבפרשה זו.

חיוב כרת מצד מקרא קודש דשבת

ועיי"ש בתוס' ובראשונים שפירשו דגם אותה מלאכה שס"ל לאיסי בן יהודה שאין בה חיוב מיתת בי"ד, אולם חיוב כרת יש בה ומביא חטאת על שגגתה.

ולכאורה תמוה, שהרי בפרשת 'כי תשא' ו'ויקהל' דכתבי בהו חיוב כרת, כתיב נמי 'מות יומת' שיש בה מיתת בית דין. ומניין לחלק במלאכה זו לחייב עליה כרת ולפטור אותה מחיוב מיתת בית דין. דממנ"פ, אם כלולה היא בפרשיות הללו וחיובה נובע מחמת פרשיות אלו, הרי מתחייב עליה גם מיתת בית דין, ואם אינה כלולה בפרשיות אלו, מניין לנו שיש עליה עונש כרת.

אכן עפ"י מה שנתבאר דמלאכה זו חיובה נובע מפרשת מקראי קודש, אתי שפיר, דהרי מצינו ביום הכיפורים שהוא החמור שבמקראי קודש, שהמחלל שביתתו ענשו כרת. ובוודאי שבת לא גרע מיניה.

3. ובהו מבואר הא דפשיטא ליה לתנא התם בסוגיא, דמלאכת הוצאה היא מ'הנך דלא מספקו', אם היא המלאכה שפטורה מחיוב מיתה, אלא הוצאה היא וודאי מלאכה שחייבין עליה סקילה, ולא נתבאר בגמרא משום מאי לא מספקא לן בהוצאה יותר משאר מלאכות. אכן לפי דברינו מבואר שפיר, דמאחר דהוצאה ילפינן מקרא ד'אל יצא איש ממקומו' דכתיבא גבי שבת, א"כ הרי אין איסור מלאכה זו נובע מגדר פרשת 'מקרא קודש'. וא"כ וודאי שאין זו המלאכה שפטור עליה.

4. והרי זה כעין מה דמצינו בגמרא שהנותן בעין יפה הוא נותן, אבל המוכר נותן רק מה שהתחייב בפירוש (ב"ב סה.).

כי לכך נוצרת

כל אדם יכול לבחור לעצמו חלק בתורה ועבודה שבו יהיה יותר מצויין

במה שחפץ בו וקרוב ללבו. והוא הנקרא בספרים הדבר ששייך לשורש נשמתו. וכעין מה שאמרו חז"ל 'אין אדם למד אלא במקום שלבו חפץ' (ע"ז טו.).

ובעניין זה מצויה שגיאה נוספת, שאנשים טועים לבחור דווקא בדברים רחוקים וקשים להשגה עבורם. משום שסבורים שהדברים שאליהם הם מסוגלים ושייכים למהותם ותכונותיהם הרי העניינים הללו קרובים אליו ממילא ובכל מקרה יהיו בהישג ידו, ולכן מזלזלים ואינם משקיעים מאמצים מיוחדים בתחום זה. כיון שהם חיים בהרגשה, שהדברים הללו כבר מונחים בכיסם בחינת 'פת בסלו', ותמיד יוכלו להשיג אותם. ולכן משקיעים את עיקר מאמצייהם בתחומים שרחוקים מהם, שבוה ברור להם שאם לא יתאמצו מאד לא יצליחו להשיגם.

נטיה להשיג דברים רחוקים כתאוות נצחנות

ועוד יש נטיה אצל האדם, שמכיון שהוא יודע שהתחום הרחוק קשה עבורו ואינו מסוגל להשיגו, על כן הוא רוצה זאת בדוקא ורואה בזה ניצחון והצלחה להוכיח לעצמו או לסביבתו ולהראות כוחו שבידו להגיע גם לעניין ההוא. כי הדבר הקרוב אליו שנראה לו קל ופשוט להשיגו, אינו מרווה את צמאונו שחפץ לרכוש דברים גדולים ונשגבים מאתו, ואין לו סיפוק והנאה שהצליח בדבר הקרוב והנקל לפניו.

והנה זה הפסד גדול, כי האמת היא שאפילו אם אחרי מאמציו הכבירים יגיע לאיזה דרגה בעניינים אלו שרחוקים

ענייני עבודת ה' וכן לימוד התורה מסתעפים על חלקים רבים, וכגון מקצועות התורה השונים, שנותנים מקום לכל אחד להתגדר בו. יש שבוחר לו ללמוד סדרי נשים נזיקין, ויש שחשקה נפשו בקדשים, ויש שלבו חפץ דווקא במועד זרעים או טהרות. וכן בסגנון הלימוד, יש שבוחר ללמוד ספרי הפוסקים לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, ויש שנפשו חשקה בלימוד העיון והסברא לצלול בעומק ולהעלות פנינים לחצוב ולגלות מסתורים ולחדש מהלכים. ויש שנטייתו ללמוד בהספק וקובץ על יד ירבה, ולומד מסכתות ומשננם ושאיתו להיעשות בקי וידען בש"ס.

וכן בכל ענייני עבודת ה', יש שרואה לעצמו יעוד להגיע לבהירות באמונה ולהשגות רמות בידיעת ה' לחזות בכבודו ולהשתאות מקדושתו ית"ש. ויש שעיקר עבודתו בצירוף מידותיו לזכך נפשו ולהתעדן באצילות המידות ולרכוש רוממות הישור וההגינות העדינות והענווה. ויש שכל מגמתו גמילות חסדים להיטיב עם הבריות להשכיל אל דל לפזר לצדקה, ולדאוג לרווחת האומללים והגלמודים לעודדם ולשמחם. ויש שכל חייו הם בשאיפה להשיג רגשות קודש ודביקות והתלהבות במצוות ובתפילות ולחזות בנועם השבתות והמועדים ולהתענג על ה'. ויש שרואים את מבחן חייהם בחיי בטחון ללכת בכל דרכיהם על פי הנהגת ה' ולבטוח בו. ועוד רבות כהנה וכהנה בנתיבות התורה ובכל דרכי ה' הישירים.

ולמרות שמוטל על האדם להתעסק בכולם ולהגיע בכל אחד מהם עד היכן שיש בידו, אכן עדיין ניתן מקום לאדם להתגדר ולבחור לעצמו במה ישקיע יותר ובמה ישאף ויתאמץ לדרגות ומעלות גבוהות מהרגיל.

לבחור חלק בהתאם לנפשו ולא מחמת סיבות צדדיות כגון יוקרה ומעמד

וכאשר האדם מייסד את דרכו ומשקיף על ארחות חייו, להכריע באיזה עניין יבחר להשקיע יותר, עליו להשכיל ולהבין כיצד יבחר בדרך הנכונה עבורו, כי יש שבוחרים את דרכם בחיים מחמת סיבות צדדיות, ולפעמים מחמת כן אין רואים הצלחה בזה. וכגון שראה הנהגה של צדיק וגדול בתורה ששם עיקר מגמתו בדבר זה, ומכיון שהוא תלמידו, דומה לו שגם הוא צריך לנהוג כן, אף שאין זה מתאים להלך נפשו המיוחד. ויש גרוע מזה, שבוחר דרכו מחמת הערכת הסביבה שנמצא בה, שהם מכבדים הנהגה או לימוד מסוג מסויים, וכובש מחמת זה את חפץ נפשו להנהגה ולימוד המותאמת לנטייתו, ומשקיע מאמצים בדבר שליבו רחוק ממנו ולא יוכל להצליח בו.

לקבוע דרכו במה שקרוב ללבו ולא מה שרחוק וכבד

אולם הדרך הנכונה היא, שכל אדם יבחון בעצמו היטב מה נכון לו לקבוע לעיקר דרכו בחיים לפי מה שמתאים לו, הן מצד יכולותיו וכשרונותיו ותכונות נפשו, והן מצד נטיותיו

שמחת עולם על ראשנו

יחד עם כל שוחרי תורת הבן מלך

שמחים אנו בשמחתו של האי גברא רבה, סופר וחכם רזים,

הגאון המובהק

רבי יחיאל משה זרטהיימר שליט"א

עורך ראשי במכון 'בן מלך'

לרגל נישואי בתו תחי'

עם החתן החשוב הר"ר אליהו למברגר הי"ו

במזל טוב ובשעה טובה ומוצלחת

בורא עולם בקנין השלם זה הבנין

יתן ה' לך רוב נחת ואושר מכל יוצאי חלציק, שתהא השמחה שרויה במעונך תמיד, מתוך הרחבת הדעת בטוב לבב

המעתיקים בכרכה

הנהלת המכון

ומסופר על מרן החזון איש זי"ע, שאחד ממקורביו צורב מופלג ויגע בתורה התנצל לפניו שאינו רואה ברכה בעבודת התפילה שלו, ואינו מצליח להגיע לידי רגשות נפש ולב כראוי לעבודת הלב. ואמר לו שאפשר שאין נפשו שייכת כל כך לעבודת התפילה, ועליו לראות את עיקר מגמתו להצליח בלימוד התורה ביגיעה וידיעה רבה, ובעבודת התפילה יעסוק וישתדל כפי המתחייב מצד ההלכה לצאת ידי חובתו. כי עיקר יעודו הוא בחלק לימוד התורה.

ונראה שהוא גם מגדרי הנהגות מידת הבטחון שלא להיות 'מתעקש' נגד מה שהוכן לו מלמעלה, ואם כשרונותיו ותכונותיו ונטיית לבו ותנאי הסביבה מתאימים לדבר מסויים, הרי כיוונו אותו מן השמים להתעסק ולהיות מושלם במעלה זו, ואל לו להתנגד ולהתעקש להיות מצליח וגדול דווקא בעניין אחר שמתאים לחביריו. וכאשר יכפיף עצמו למה שמנהיגים אותו מן השמים וודאי יזכה לסייעתא דשמיא מרובה.

ממנו אזי יהיה הדבר רק במידה מועטת, שהרי לעולם לא יגיע לרמה שאותה משיגים כאשר שייכים לזה. ומאיך בתחום השייך וקרוב אליו ומסוגל להתפתח בו רבות הרי לא השקיע בזה די הצורך בכדי להגיע לדרגה רמה, וממילא גם זה לא יהיה לו, וישאר קרח מכאן ומכאן.

בדבר הקרוב ללבו רבים סיכויי ההצליח ולשגשג ולהיות מיוחד

והאמת היא כי עיקר ההשקעה צריך שתהיה בתחום שקרוב אליו, אשר בו יוכל להשיג רבות ולהגיע בדבר זה למדרגות רמות, בבחינת מה שאמרו חז"ל - 'כי לכך נוצרת'. ואם ישקיע בזה וודאי יצליח לאין שיעור, כי זה הדבר שייך לו. אמנם בכדי שלא ישאר ריקם לגמרי מהתחום השני צריך להשתדל שיגיע גם לזה במידה מסויימת - שלא יהיה משולל לגמרי ממנו, ויעסוק בזה חלק מועט מזמנו. אבל עיקר עסקו ומגמתו ושאפתו תהא במה שקרוב ללבו ושייך לנפשו ובנוי לתכונותיו, ואשר בו יוכל להיות גדול ומופלג.





בס"ד

"יגדל המספד בירושלים"

(זכריה ו"ב, י"א)

הרינו להודיע כי לקראת ט"ז במרחשוון תש"פ - יום השנה הראשון לפטירתו של מורנו ורבנו עטרת ראשנו המאור הגדול זצוק"ל הופיע ע"י המכון

ספר

אשכנתיה דבן מלך

ובו מאה ועשרים הספדים שנאמרו על רבנו הגדול זצ"ל, על ידי גדולי הדור, רבנים ותלמידי חכמים הי"ו במשך ימי האבל בקהילתנו הקדושה, ובבתי המדרש ברחבי אר"ק



בספר הושקעו כוחות ודמים מרובים בעריכה בתמונות ובהדפסה, למען יעמדו הדברים ימים רבים. ויחרתו על לוח ליבנו, להעלות תמיד לנו ולבנינו זכרו של צדיק, לתורתו ופעליו המרובים להנחילנו תורה ודעת ללמוד לשמור ולעשות את כל דברי התורה בלב שלם

ניתן להשיג את הספר אצל נציגי המכון בבתי הכנסיות של קהילתינו במחיר של 30 ש"ח (למנויי המכון במחיר מסובסד של 18 ש"ח)

בברכה
הנהלת המכון

מקרב לב נרגש נברך בברכת מזל טוב
את ידידנו תומכי מכוננו
לרגל השמחה השרויה במעונם
ה"ה

ברכת מזל טוב לידידנו
הרב חיים וייץ שליט"א
לרגל שמחת נישואי הבן

ברכת מזל טוב לידידנו
הרב ישראל מאיר ריבלין שליט"א
לרגל הולדת הבן

ברכת מזל טוב לידידנו
הרב פנחס ברנד שליט"א
לרגל הולדת הבת

הודעה חשובה ומשמחת
לתורמי המכון
ניתן לקבל החזר מס
על תרומות למכון
בגובה של
עד 35% מערך התרומה
לפי סעיף 46

ליחידים בסמוך
BB
המכון על בסיס
בחסות לוצקין ביטוחים

המעוניינים לתרום את הוצאת הגיליון לזיכוי הרבים,
נא לפנות ל- 054-8422488 או למייל mechonbenmelech@gmail.com